

Vážení krajané a krajanky, milí přátelé,

je mi ctí představit vám Český krajanský spolek Beseda v Belgii, jeden z nejstarších v Evropě. 120 let – to je úctyhodný věk v životě spolku a společnosti. Za ta léta prošla česká, slovenská, belgická a celá evropská společnost obrovskými změnami.

Založení a první desetiletí

Popud k založení krajanského spolku dal v únoru 1904 krajan Antonín Brož, čestný člen spolku Barák v Kolíně nad Rýnem. Na 26. února pozval do hostince Antonína Trojana v čísle 12 v rue de Putterie 25 krajanů. Dostavilo se jich 13 a zvolili si prazatímní výbor, který měl za úkol vypracovat stanovy spolku. Ty byly schváleny na 1. valné hromadě, která se konala **6. března 1904**. To je tedy datum založení Besedy, která se tehdy jmenovala **Českoslovanský spolek Volnost v Bruselu**. V období před 1. světovou válkou spolek čítal 20–40 členů, výhradně mužů. Většinou se jednalo o malé živnostníky, hostinské a kožišníky. Jednou měsíčně pořádali schůze s přednáškami, organizovali zábavy a vycházky do přírody, podporovali menšinové školství a přispívali na dobročinné účely. Založili krajanskou knihovnu, objednávali české časopisy a knihy. Není tedy divu, že jejich pokladna často zela prázdnotou. K 10. výročí spolku pořídili Pamětní knihu, kterou máme dosud.

© foto z archivu Besedy

1. světová válka

Období 1. světové války bylo pro naše krajany velmi krušné. Někteří vstoupili do francouzské cizinecké legie, jiní se vrátili do vlasti. Ti, kteří zůstali, byli pronásledováni, protože byli občany Rakouska-Uherska. Po obsazení Bruselu německými vojsky byli považováni za dezertéry a posíláni do Rakouska. Někteřím se podařilo uprchnout do Holandska, jako tehdejšímu předsedovi Karlu Valehrachovi. Spolupracoval tam s Emilem Fillou a společně posílali do Londýna informace Masarykovi a Benešovi. Po válce se vrátil do Belgie a v Pamětní knize nám zanechal velmi zajímavé svědectví.

Meziválečná léta

Činnost spolku byla obnovena na podzim 1919. Od září toho roku již v Bruselu fungoval československé velvyslanectví. První poválečná valná hromada změnila původní název spolku na **Beseda Volnost**. Tento název se používal až do roku 2004, kdy spolek oslavil 100. výročí založení. Slovo Volnost již nemělo stejnou náplň jako na počátku 20. století. Mimochodem, byla jsem tehdy oslokována jako Madame Volnost. ☺

Nehledě na to, že byla Beseda Volnost nepolitickým sdružením, její členové si vždy velmi vážili prezidenta Masaryka. K jeho narozeninám mu posílali blahopřejný telegram, do spolkové místnosti zakoupili jeho sochu, i po jeho smrti vzpomínali jeho narozenin.

Počet starousedlíků se v roce 1925 odhadoval na 1000 osob, v roce 1935 zde žilo podle belgických statistik přes 9 600 dospělých Čechoslováků. Meziválečná léta byla pro Besedu Volnost velmi úspěšná. Krajané pořádali přednášky, rozšiřovali krajanskou knihovnu, pro děti organizovali dýchánky, návštěvy muzeí a výlety do přírody. Díky podpoře československého ministerstva osvěty mohli pronajímat třídy ve škole, kde ve čtvrtek odpoledne a v neděli dopoledne

Loutka řezníka © foto z archivu Besedy

Dům Brabantských vévodů, 30. léta

probíhala výuka v češtině. Při spolku byl založen pěvecký a divadelní kroužek. V Bruselu fungovala i sokolská jednota. Skvělou vizitkou naší kultury se stalo **loutkové divadlo**, které se v polovině 30. let modernizovalo. Byla v něm např. elektrická fontána, mlýn na tekoucí vodu, kouřící mlíže. Představení probíhala ve spolkové místnosti v Domě brabantských vévodů na Grand-Place. Po válce loutky dlouho odpočívaly, nebyli loutkaři. Koncem 80. let výbor rozhodl věnovat loutky ČSÚZ v Praze, kde mělo vzniknout krajanské muzeum. K tomu však nedošlo a loutky se po roce 2000 opět vrátily do Belgie. Byly však použity jen jednou v roce 2009 na Mikulášské nadílce, tak bohužel nadále leží v krabici.

V meziválečném období nežili naši krajané jen v Bruselu a Antverpách, ale přicházeli i do jiných, převážně hornických regionů.

Loutky loupežníka a rytíře © foto z archivu Besedy

Jen v letech 1929 a 1930 vypravila do Belgie tzv. Česká kolonizační společnost asi 4 300 osob. Většina z nich pocházela ze Slovenska a Podkarpatské Rusi. Jejich životní a pracovní podmínky byly co se týče zdravotního a důchodového pojištění velmi špatné. V dolech posílali cizince na ta nejnebezpečnější místa. Přesto i zde fungovala pro jejich děti česká škola, Beseda Volnost měla v těchto regionech až do 70. let svoje pobočky.

Poválečné období 40. – 80. léta

V roce 1939 bylo v členské knize Besedy Volnost evidováno 66 krajanů, mužů i žen, to je méně než v předcházejících letech, neboť se někteří vrátili do vlasti. V době 2. světové války krajané nesměli vykonávat spolkovou činnost. První schůzka po osvobození Bruselu se konala 7. ledna 1945 za účasti 95 krajanů.

Ve 20. a 30. letech bylo zvykem, že se vyslanci a pracovníci našeho ZÚ účastnili krajaných schůzek, leckdy byli i členy Besedy Volnost. V 50. letech však toto způsobilo krajanům nemalé potíže, neboť pracovníci velvyslanectví vyvíjeli na výbor spolku tlak, aby byli vyloučeni členové, kteří neměli československý pas a kteří byli považováni za uprchlíky. To se naštěstí nepodařilo, neboť Václav Duška, který byl jedním z tzv. uprchlíků, se stal v 70. letech předsedou spolku. V průběhu 50. let začaly ve výboru spolku pracovat ženy, první předsedkyní se stala v roce 1959 Františka Převorová.

Adinkerke, 70. léta © foto z archivu Besedy

Na konci 60. let objevili krajané z Besedy Volnost vojenský hřbitov v **Adinkerke** poblíž De Panne, kde je pochováno přes 40 československých vojáků padlých při osvobození Belgie v roce 1944. První pietní akce se v Adinkerke konala za účasti zástupců československého velvyslanec-

Adinkerke, 2019 © foto z archivu Besedy

tví a členů Besedy Volnost v květnu 1970. Od té doby se naši krajané každoročně této akce účastní a člen besedního výboru klade k hrobu neznámého vojína květinové aranžmá v národních barvách.

90. léta – současnost

V dřívějších dobách se krajané scházeli, aby si popovídali česky nebo slovensky, aby se něco dozvěděli o tom, co se děje v Československu. Promítali filmy, objednávali časopisy a knihy, půjčovali si je. Krajanskou knihovnu jsme v 90. letech neměli kam umístit, všechny knihy jsme v roce 1997 věnovali právě vznikající katedře bohemistiky na ULB. Od 90. let, kdy se otevřely hranice a rozvíjel se internet a mnohá další média, nebyla potřeba scházet se s krajanami již tolik důležitá. Mnozí mladší krajané se vrátili do Československa a pustili se do podnikání. V druhé polovině 90. let došlo v Besedě ke značnému poklesu členské základny, naši členové byli tehdy buď starousedlíci, nebo ti, kteří sem přišli po válce či v roce 1968.

V roce 1997 vyšlo první číslo **Zpravodaje**, s nápadem přišla tehdejší předsedkyně **Zora Papežová**, byl to však jen občasník.

Zora Papežová © foto z archivu Besedy

Jako čtvrtletník vychází Zpravodaj od jara 1999. Zpočátku jsme tiskli a rozesílali 450 výtisků, s rozvojem internetu a elektronické pošty jsme snížili výtisky na 200 ks, po zdražení v roce 2022 na 50 ks.

Jubileum
120 LET
BESEDY

Český krajaný spolek
Beseda v Belgii

Zpravodaj před distribucí © foto z archivu Besedy

S výjimkou letních prázdnin zveme krajanu na naše akce každý měsíc, někdy i několikrát. Po celou dobu existence pořádá Beseda Mikulášskou nadílku, v počátcích vánoční i novoroční. Do roku 2007 to bylo formou taneční zábavy s českou kapelou, v dalších letech s tvořením pro děti nebo s divadelním představením.

Mikuláš, 2019 © foto z archivu Besedy

Od konce 90. let pořádáme v lesoparku Les snů červnové grilování, které postupně přerostlo v oslavu Dne dětí. Kromě toho se

Divadlo pro děti „NaVlnce“ © foto z archivu Besedy

Michal Prokop, 2010 © foto z archivu Besedy

Vánočky, 2010 © foto z archivu Besedy

scházíme v Pražském domě na dýcháncích, které většinou mají hudební nebo literární náplň. Pro krajany jsme pořádali též taneční zábavy (v roce 2016 jsme na Řehořské zábavě zpívali ke kulatým narozeninám Zdeňkovi Svěrákovi). Pro děti pořádáme divadelní představení, pro dospělé monodramata (**Osamělé večery Dory N, Z deníku hrábenky M, To je ON!**) koncerty vážné i po-

Folklor a zábava, 2012 © foto z archivu Besedy

Grilování, 2019 © foto z archivu Besedy

pulární hudby (harfenistka **Jana Boušková, Gentlemen Singers, Trio Samson-Redl-Janoušek, Michal Prokop**). Neutuchající zájem je o akce pro děti, kromě Mikuláše a dětského dne pořádáme také Čarodějnický rej. Několikrát se uskutečnilo společné andělské pečení a vaření, kde jsme se učili vařit a péct česká jídla. Od roku 2005 každý rok společně pečeme vánočky.

Čarodějnický rej, 2022 © foto z archivu Besedy

Filantropie

Beseda byla založena jako filantropický spolek a jako takový vždy pomáhala potřebným ve svých řadách. Pořádala též sbírky na různé dobročinné účely, např. v roce 1914 na Husův pomník, v roce 1921 na sirotky po československých legionářích, v letech 1936 a 1938 poslali krajane do ČSR značnou sumu na obranu republiky. V roce 1947 uspořádali sbírku na znovuoživení Lidic, v roce 1955 na založení lidického růžového sadu.

Cena Gratias agit © foto z archivu Besedy

V této tradici pokračujeme i v dnešní době. V roce 1990 byla za podpory profesora Klášterského uspořádána sbírka na pomoc dětskému onkologickému oddělení motolské nemocnice, 288 400 BEF (7 210 eur) bylo převedeno firmě Janssen Pharmaceuticals, která nemocnici vydávala potřebné léky. V roce 1997 jsme uspořádali sbírku na pomoc Moravě postižené povodněmi, vybrané peníze 26 400 BEF (660 €) dostala obec Bochoř. Stejně jsme reagovali po povodních v Čechách v roce 2002, obec Hořín na Mělnicku dostala od nás na opravu místní školy 3000 eur. Za šíření dobrého jména České republiky v zahraničí, za filantropickou činnost, udržování českých tradic a pomoci nově přichozím dostal náš spolek od Ministerstva zahraničních věcí ČR v roce 2004 **Cenu Gratias agit**.

Předávání ceny Gratias agit © foto z archivu Besedy

V roce 2009 postihla Moravu další povodeň a Beseda poslala mateřské škole v Nových Sadech 1800 eur. Od roku 2012 pořádáme burzy knih, zachraňujeme tím knihy, jež by jinak mohly skončit ve sběrném dvoře. Celý výtěžek z burz věnujeme dobročinným organizacím jako Czech Hospital, Zajíček na koni, Domov svatě Máří Magdaleny a v posledních letech nadaci Malý Noe.

Dovolte mi na závěr vzpomenout některé naše krajany, kteří již nejsou mezi námi, ale kteří se zasloužili o to, že se Beseda ve svých 120 letech těší dobrému zdraví. Patří mezi ně především **Jindřiška Šimáčková** a **Zdeňka Makoňová**. Obě přišly do Belgie po válce (jejich manželé byli za války totálně nasazení v Sudetech) a obě dvě spoustu let pracovaly v různých funkcích ve výboru Besedy. Jindřiška byla předsedkyní a Zdeňka místopředsedkyní v letech 1976–1991. Věrnými členy Besedy byli **manželé Valachovi** (Ján Valach byl hudební skladatel, dirigent a varhaník), bývalý hokejový re-

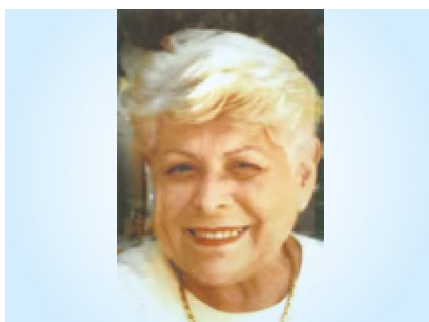
Jindřiška Šimáčková © foto z archivu Besedy

Mirek Černý © foto z archivu Besedy

Zdeňka Makoňová © foto z archivu Besedy

Adriana Vander Perre © foto z archivu Besedy

Ján Valach © foto z archivu Besedy

Alena Gilbert © foto z archivu Besedy

Oldřich Zábrodský © foto z archivu Besedy

prezentant **Oldřich Zábrodský**, muzikolog **Mirek Černý**, malířka **Olga Bontridder**, tlumočnice a hoteliérka **Adriana Vander Perre** a mnoho dalších.

Akce Besedy nejsou určeny jen našim členům, Beseda je otevřena všem krajanům a přátelům České republiky. Vážíme si toho, že na naši činnost přispívá finančním darem Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Se svě-

řenými penězi hospodaříme zodpovědně. Děkujeme našim zastupitelským úřadům a dalším našim zastoupením v čele s Pražským domem za jejich vstřícnost a podporu. I my se snažíme pomáhat ostatním. S podporou Besedy v letech 2008 a 2009 za-

Procházka po Bruselu, 2013 © foto z archivu Besedy

čínalo první divadelní hry (Lucernu a Mamon Lescaut) hrát ochotnické divadlo **Jen tak**. V roce 2010 byla v Bruselu pod hlavičkou Besedy založena **Česká škola bez hranic**, která se po 7 letech a značném rozšíření osamotnila.

Těší nás, že nám jsou naši členové věrní, že nás v naší práci podporují a rádi se účastní akcí, které pro ně připravujeme. Snažíme se myslet na všechny generace našich krajanů. Osobně jsem se s rodinou přistěhovala do Belgie v lednu 1987, manžel zde dostal práci. Besedu jsem objevila o dva roky později a její členkou jsem od roku 1990. Do výboru jsem byla zvolena v březnu 1998, o rok později jsem jako dárek k narozeninám dostala předsednictví. Bylo to v den 95. výročí založení Besedy, ale to jsem zjistila až později. Za všechna ta léta se ve výboru vystřídal hodně lidí, někteří se v něm ohřáli jen krátce, jiní v něm pracovali po mnoho let, hlavně **Alena Gilbert**.

Každý, kdo někdy kvalitně prováděl práci dobrovolníka, ví, že to vyžaduje nemalé nasazení. Moc si vážím všech, kteří se po pracovní době a při starosti o rodinu věnují Besedě tak, aby nadále zkvétala. Máme skvělý tým děvčat, která jsou pro dobrou věc schopná dělat zázraky. Díky nim a díky vám všem můžeme směle vykročit do dalších let a desetiletí a pokračovat v rozvíjení mezilidských vztahů, v udržování českého jazyka a našich tradic u našich potomků, v reprezentování naší země mezi našimi belgickými spoluobčany a mezinárodní komunitou.

Olga Schmalzriedová